

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
Т. в. о. начальника
Черкаського інституту
пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету
цивільного захисту України
полковник служби
цивільного захисту

Дмитро ЛЕСЕЧКО

«30» травня 2024 року

Програма

фахового вступного випробування (іспит в усній формі) для здобуття ступеня магістр за спеціальністю 053 «Психологія» для вступників до Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України у 2024 році

Програму вступних випробувань розглянуто та схвалено на засіданні приймальної комісії Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України. Протокол від 30 травня 2024 року № 6.

ВСТУП

Програма фахового іспиту розроблена відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2024 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2024 року №266, Порядку відбору та прийому на навчання до вищих навчальних закладів цивільного захисту, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23 лютого 2015 року №197, зареєстрованого міністерством юстиції України 16 березня 2015 року №290/26735 та Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Національному університеті цивільного захисту України в 2024 році та з врахуванням положень стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 року № 565.

Фаховий іспит проводиться з метою перевірки та оцінки теоретичної підготовки вступника, встановлення рівня його знань з основних фахових дисциплін, їх відповідності вимогам стандарту якості освіти, положенням про ступеневу освіту, навчальним планам і програмам підготовки фахівців.

Для проведення фахового іспиту створюється комісія на чолі з Головою, до складу якої включаються викладачі, які викладають профільні навчальні дисципліни.

Фаховий іспит проводиться в усній формі, під час якого вступник повинен продемонструвати відповідний рівень знань з фахових дисциплін. Для проведення випробування комісією розробляються білети, які підписуються Головою фахової комісії. Кожен білет містить три питання. Усі білети рівнозначні за своєю складністю і потребують застосування широкого діапазону знань, спрямовані не на просте відтворення теоретичного матеріалу тієї чи іншої проблеми, а вимагають активізації творчої розумової діяльності вступника. Час на підготовку відповіді першого абітурієнта складає 30 хвилин.

Для складання іспиту вступник може використовувати лише ручку та чистий аркуш паперу для підготовки до відповіді. Усі інші матеріали, як то законодавчі та нормативні акти, методичні матеріали, довідники, словники, записи, конспекти, тощо, а також засоби мобільного зв'язку, будь-які носії інформації протягом іспиту абітурієнтам використовувати суворо забороняється. У разі порушення зазначених вимог, а також при виявленні проявів несамотійного виконання абітурієнтами завдань фахового іспиту, які проявляються, наприклад, у вигляді розмов, підказування, інших видів спілкування, члени комісії мають право вивести абітурієнта з іспиту з виставленням йому загальної незадовільної оцінки.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З ФАХОВОГО ІСПИТУ

Оцінка з фахового іспиту виставляється комісією за 200 бальною шкалою, відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1.

Критерії оцінювання знань кандидата на навчання з фахового іспиту

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється відповідь
190-200	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, логічно та послідовно виклав матеріал, показав уміння застосовувати закони і правила в конкретних ситуаціях, показав володіння спеціальною термінологією та мовну культуру.
189-160	Кандидат на навчання дав повну і правильну відповідь на всі питання, при цьому можливі 1-2 не грубі помилки; логічно та послідовно виклав матеріал, показав уміння застосовувати закони і правила у конкретних ситуаціях, показав володіння спеціальною термінологією.
135-159	Кандидат на навчання показав знання основного матеріалу, але не розкрив його деталей, припустився при цьому 2-3 грубих помилок, або дав неточні формулювання.
100-134	Кандидат на навчання знає незначну частину програмного матеріалу, у відповідях на теоретичні та практичні питання припускається грубих помилок, слабо володіє спеціальною термінологією.
0-99	Кандидат на навчання не знає значної частини програмного матеріалу, не може надати відповіді на теоретичні та практичні питання, не володіє спеціальною термінологією, має низьку мовну культуру.

В разі отримання вступником менше 100 балів, фаховий іспит вважається не складеним, а такій особі відмовляється в подальшій участі в конкурсі на зарахування на навчання.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ІСПИТ

2.1. Перелік питань з дисципліни «Загальна психологія»:

1. Охарактеризувати предмет психології та визначити її завдання.
2. Розкрити сутність та зміст поняття про психіку і свідомість.
3. Розкрити сутність та зміст поняття про особистість та визначити її структуру.
4. Проаналізувати зміст психологічної структури діяльності.
5. Дати загальну характеристику пізнавальним процесам.
6. Розкрити сутність та зміст поняття про емоції та почуття.
7. Охарактеризувати волю як психічний процес. Визначити основні якості волі.
8. Охарактеризувати темперамент та визначити його властивості.
9. Проаналізувати структуру та різновиди здібностей.
10. Проаналізувати структуру характеру та визначити його риси.
11. Проаналізувати особливості формуванні особистості в умовах війни.
12. Розкрити захисні механізми психіки в умовах війни.
13. Охарактеризувати психічні стани особистості та визначити основні види емоційних проявів в умовах війни.
14. Проаналізувати вплив війни на когнітивні процеси особистості.
15. Проаналізувати вплив війни на смисложиттєву сферу особистості.

2.2. Перелік питань з дисципліни «Соціологія»:

1. Охарактеризувати соціальну взаємодію як предмет соціології.
2. Визначити та проаналізувати функції соціології: теоретико-пізнавальні, практично-політичні.
3. Визначити та проаналізувати методи соціології.
4. Проаналізувати співвідношення понять «соціальне» та «суспільне».
5. Охарактеризувати теорію соціальної поведінки Вільфредо Парето.
6. Розкрити сутність соціальних поглядів Еміля Дюркгейма.
7. Дати характеристику суспільству як соціальній системі.
8. Охарактеризувати міграцію як вид просторової мобільності.
9. Проаналізувати особливості соціалізації учасників бойових дій до умов мирного життя.
10. Розкрити особливості соціальної безпеки під час війни.

2.3. Перелік питань з дисципліни «Соціальна психологія»:

1. Охарактеризувати структуру, види і функції спілкування.
2. Проаналізувати спілкування як взаємодію (інтерактивна сторона спілкування).
3. Проаналізувати психологічні способи впливу в процесі спілкування.
4. Дати характеристику механізмам міжособистісного сприйняття.
5. Розкрити сутність та зміст поняття про групову динаміку, визначити її процеси та механізми.
6. Визначити та проаналізувати стилі поведінки у конфлікті.
7. Охарактеризувати особливості лідерства і керівництва в малих групах.
8. Дати характеристику типології лідерства.
9. Визначити та проаналізувати стилі керівництва.
10. Проаналізувати масові соціально-психологічні явища в умовах воєнного стану в Україні.

2.4. Перелік питань з дисципліни «Екстремальна та кризова психологія»

1. Охарактеризувати психологічні особливості професійної діяльності працівників ДСНС України в умовах воєнного стану.
2. Проаналізувати основні групи факторів, що мають сильний психологічний вплив на персонал ДСНС України в екстремальних умовах професійної діяльності.
3. Визначити та проаналізувати психічні стани, що виникають у персоналу ДСНС України в екстремальних умовах професійної діяльності.
4. Дати характеристику професійно-психологічному відбору кандидатів на службу цивільного захисту.
5. Розкрити сутність та зміст психологічної підготовки персоналу ДСНС України до професійної діяльності в умовах воєнного стану.
6. Охарактеризувати особливості психологічного супроводу працівників ДСНС України, які виконували завдання на лінії бойового зіткнення, отримали поранення чи звільненні з полону, а також членів сімей осіб, які загинули (померли), зникли безвісти, перебувають у полоні.
7. Проаналізувати поведінкові реакції постраждалих в екстремальних умовах.
8. Дати характеристику організації і роботі пункту екстреної психологічної допомоги.
9. Охарактеризувати правила встановлення психологічного контакту з потерпілими.
10. Визначити та проаналізувати особливості екстреної психологічної допомоги постраждалим в залежності від виду психічної реакції на екстремальну ситуацію.

2.5. Перелік питань з дисципліни «Вікова психологія»:

1. Охарактеризувати предмет та завдання вікової психології.
2. Проаналізувати періодизацію психічного розвитку людини.
3. Розкрити сутність та зміст поняття про кризи та стабільні періоди розвитку особистості в умовах війни.
4. Розкрити сутність та зміст поняття провідної діяльності та з'ясувати її значення у психічному розвитку.
5. Проаналізувати вплив особливостей пренатального розвитку дитини на її психіку.
6. Охарактеризувати гру як провідну діяльність дитини дошкільного віку.
7. Охарактеризувати учіння як провідну діяльність молодшого шкільного віку.
8. Визначити та проаналізувати пізнавальні надбання підліткового віку.
9. Проаналізувати особливості формування особистості в юнацькому віці в умовах війни.
10. Дати характеристику завданням розвитку періоду дорослості та визначити гендерні відмінності цього розвитку.

2.6. Перелік питань з дисципліни «Психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності»:

1. Охарактеризувати становлення і розвиток психотерапії як науки.
2. Визначити та охарактеризувати цілі, методи та функції психотерапії.
3. Дати характеристику основним формам психотерапії та психокорекції.
4. Розкрити особливості використання технік психоаналізу у психотерапії.
5. Проаналізувати засоби психологічного впливу в психотерапії в умовах війни.
6. Проаналізувати механізми психокорекційного впливу в психотерапії фахівців екстремального профілю діяльності.
7. Охарактеризувати психодинамічну модель психотерапії та можливості її використання фахівцями екстремального профілю діяльності.
8. Охарактеризувати особливості кризової психотерапії.
9. Дати характеристику каністерапії у роботі з персоналом ДСНС України.
10. Проаналізувати можливості когнітивно-поведінкової терапії для подолання психологічних наслідків війни та насилля.

2.7. *Перелік питань з дисципліни «Патологічна та клінічна психологія»:*

1. Охарактеризувати предмет, об'єкт та завдання патопсихології.
2. Розкрити сутність та зміст поняття про психічне здоров'я.
3. Дати класифікацію психосоматичних розладів.
4. Проаналізувати психологічні детермінанти суїцидальної поведінки в умовах війни.
5. Проаналізувати психологічні детермінанти девіантної поведінки.
6. Дати характеристику хворобливим змінам емоцій в умовах війни: тривога, депресії, емоційна лабільність.
7. Розкрити сутність і зміст поняття про патопсихологічний висновок та визначити особливості його формулювання.
8. Визначити сучасні тенденції психотерапії фахівців екстремального профілю діяльності.
9. Проаналізувати проблему фантомних болів після травматичної ампутації внаслідок воєнних дій.
10. Охарактеризувати посттравматичний стресовий розлад в умовах війни.

2.8. *Перелік питань з дисципліни «Експериментальна психологія»:*

1. Охарактеризувати становлення і розвиток експериментального методу в психології.
2. Дати характеристику незалежній та залежній змінній в експерименті.
3. Охарактеризувати обробку та узагальнення експериментальних даних.
4. Проаналізувати особливості планування експерименту.
5. Дати характеристику нуль-гіпотезі.
6. Проаналізувати статистичну значимість результатів експерименту.
7. Охарактеризувати факторний аналіз особистості.
8. Охарактеризувати способи відбору учасників дослідження з популяції та утворення з них експериментальних груп.
9. Охарактеризувати експериментальні дослідження невербальних проявів психіки.
10. Дати характеристику функційним і кореляційним залежностям.

2.9. *Перелік питань з дисципліни «Психодіагностика»:*

1. Розкрити сутність та зміст поняття про психодіагностику, визначити її предмет та завдання.
2. Дати загальну характеристику основним методам психодіагностики.
3. Дати загальну характеристику особистісним опитувальникам.
4. Охарактеризувати надійність та валідність тестів.

5. Розкрити сутність та зміст поняття проєктивних методик, проаналізувати переваги та недоліки їх використання.

6. Дати загальну характеристику методикам шкалування та самооцінки.

7. Охарактеризувати організацію та проведення психодіагностичного обстеження.

8. Охарактеризувати етичні принципи роботи психодіагноста.

9. Здійснити класифікацію психодіагностичних методик.

10. Охарактеризувати стандартизовані тестові методики.

2.10. Перелік питань з дисципліни «Психофізіологія»:

1. Охарактеризувати кодування інформації у нервовій системі.

2. Проаналізувати нейронні моделі сприймання.

3. Розкрити сутність перцептивної спеціалізації півкуль головного мозку.

4. Розкрити взаємозв'язок мозкових центрів та свідомого.

5. Проаналізувати несвідомі психічні явища.

6. Визначити роль зворотної аферентації у керуванні рухів.

7. Розкрити сутність та фізіологічні механізми болю.

8. Проаналізувати психофізіологічні механізми адиктивної поведінки.

9. Проаналізувати психофізіологічні компоненти працездатності.

10. Охарактеризувати психофізіологічні детермінанти адаптації людини до екстремальних умов діяльності.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3.1. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Загальна психологія»:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.

2. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум. Київ : «Університетська книга», 2023. 352 с.

3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 272 с.

4. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ : Ліра-К, 2021. 564 с.

5. Сергеєнкова О.П. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: ВД «Сварог», 2019. 296 с.

3.2. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Соціологія»:

1. Аблов А.Ф. Загальна соціологія : конспект лекцій. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 130 с.

2. Історія соціології: навч. посіб. / за ред. І.П. Рущенко. Харків: ТОВ «Планета-Прінт», 2017. 442 с.
3. Петінова О. Б. Соціологія: навчальний посібник / О. Б. Петінова. – Одеса: Видавництво «Магістр», 2019. – 260 с.
4. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 268 с.
5. Толстов І. В., Даніл'ян В. О. Соціологія: навч. посіб. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 284 с.

3.3. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Соціальна психологія»:

1. Поліщук В.М. Соціальна психологія: навчальний посібник. Київ : «Університетська книга», 2023. 217 с.
2. Соціальна психологія : навч. посіб. / Н.Ю. Волянчук, Г.В. Ложкін, О.В. Винославська, І. О. Блохіна, М.О. Кононець, О.В. Москаленко, О.І. Боковець, Б.В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
3. Соціальна психологія в Україні : довідник / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. І. І. Ревера, С. Є. Фіськович ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Вид. друге, перероб. і допов. Київ : Талком, 2019. 324 с.
4. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай та ін.; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с
5. Терлецька Ю.М., Закалик Г.М., Шувар Н.М. Соціальна психологія у термінах і поняттях / Ю.М. Терлецька,. Львів : Львівська політехніка, 2018. – 132 с.

3.4. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Екстремальна та кризова психологія»:

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / за ред. М. Ковалюк. Львів: ЛДУБЖД, 2023. 308 с.
2. Приходько І.І., Колесніченко О.С., Тімченко О.В. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. Харків. : НА НГУ, 2016. 571 с.
3. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / за заг. ред. проф. М.А. Кришталюк. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.
4. Психологія праці в звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 652 с
5. Юр'єва Л.М., Мамчур О.Й., Огоренко В.В., Єрчкова Н.О. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика. К. : Видавництво ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с.

3.5. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Вікова психологія»:

1. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 111 с.
2. Кацавець Р.С. Вікова психологія: навч. посіб. Київ : Алерта, 2019. 112 с.
3. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 375 с.
4. Фомич М.В. Вікова психологія та геронтопсихологія : курс лекцій / М.А. Кришталь, О.О. Спиркіна, М. В. Фомич. Черкаси: ФОП Гордієнко Є.І., 2020. 402 с.
5. Ушакова І. М. Вікова психологія: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 123 с.

3.6. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності»:

1. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посіб. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. 120 с.
2. Михальченко Н.В. Психотерапія з психокорекційною роботою: навч.-метод. посіб. / автор-упорядник Михальченко Н.В. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. 236 с.
3. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
4. Психоаналіз репродукції художніх творів у підготовці психологів : навч. посіб. / Т.С. Яценко, В.І. Бондар, Л.Я. Галушко, А.М. Камінська, О.В. Педченко, О.Ю. Франчук. Дніпро, Київ: Інновація, 2018. 300 с.
5. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. / І. Сулятинський, К. Островська, В. Осьодло та ін. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 396 с.

3.7. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Патологічна та клінічна психологія»:

1. Друзь О.В. Психосоматичні та соматопсихічні розлади в практиці медичного психолога. Одеса: Прес-кур'єр, 2016. 372 с.
2. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: навч. посіб. Київ : КНТ, 2016. 369 с.
3. Оверчук В. А. Патопсихологія з основами психіатрії : навч. посіб. Вінниця, 2019. 382 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2018. 142 с.
5. Шкарлатюк К.І. Патопсихологія : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2022. 155 с.

3.8. Список рекомендованої літератури з дисципліни «Експериментальна психологія»:

1. Боснюк В. Ф. Математичні методи в психології: курс лекцій. Мультимедійне навчальне видання. Харків: НУЦЗУ, 2020. 141 с.
2. Грибенюк Г. С. Експериментальна психології: курс лекцій. Черкаси, 2017. 261 с.
3. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 359 с.
4. Романенко О. В. Експериментальна психологія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 146 с.
5. Туриніна О.Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.

3.9. *Список рекомендованої літератури з дисципліни «Психодіагностика»:*

1. Грибенюк Г. С. Психодіагностика в особливих умовах: курс лекцій. Черкаси, 2017. 280 с.
2. Неурова А. Б. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості. Львів. НАВС, 2016. 181 с.
3. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України: метод. посіб. / Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська та ін. Київ: ФОП Маслаков, 2019. 288 с.
4. Терлецька Л. Г. Основи психодіагностики: навч. посіб. Київ : Главник, 2016. 144 с.
5. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навч. посіб. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246 с.

3.10. *Список рекомендованої літератури з дисципліни «Психофізіологія»:*

1. Анатомія та психофізіологія ЦНС: навч. посіб. / укладачі Оверчук В.А., Міщук С.С., Боженко В.Г. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 192 с.
2. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: підручник. Київ : УАІД «Рада», 2022. 327 с.
3. Кокун О. М. Психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій: монографія / О. М. Кокун, В. В. Клименко, О. М. Корніяка. Київ. Львів : Видавець В. Кундельська, 2021. 236 с
4. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності / М.С. Корольчук. Київ : КІМУ. 210 с.
5. Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 194 с.

Голова фахової атестаційної комісії
кандидат психологічних наук, доцент

Микола ФОМИЧ

«30» травня 2024 року